

**Kalaallit Nunaanni tarnimikkut
nappaatilinnik pinngitsaaliissummik
iliuuseqarfiginninneq pillugu
nalunaarusiaq**

**Nunatsinni Nakorsaaneqarfik
Landslægeembedet i Grønland**

August 2016

IMARISAI

Tunuliaqutaasoq	3
Siunertaq	3
Paasissutissiineq	3
Atortut periuuserlu	4
Misissuinerup inernerit	5
Pinngitsaaliinermi ileqqulersuutissat naapertorlugit nalunaarsu- iffimmik skema 1-imik naliliineq	7
Pinngitsaaliisummik unititsinerit nalunaarsorneqarnerat	8
Atornerluineq	9
Imminut toqussinnaasut	10
Pinngitsaaliisummik unititsisarnermut patsisaaqataasut	11
Qarasaasiakkut nakorsiarititsisarneq	11
Oqaatsinut tunngasut	11
Inuttut atukkanut tunngasut	12
Allat	12
Eqikkaaneq naliliinerlu	14
Inerniliinerit	17
Innersuussutit	18
Najoqqutarisat	19

TUNULIAQUTAASOQ

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pinngitsaalliissummik unititsisarneq erseqqissaavigeqqullugu, 2016-imi marsip ulluisa 23-anni Peqqissutsimut Naalakkersuisup Doris Jakobsen-ip Nunatsinni Nakorsaaneqarfik qinnuigaa. Immikkoortortami nammineersinnaajunnaarsitsinerit amerliartuinnarnerat pillugu tusagassi-uutini ullormut saqqummersartuni isornartorsiuneq, saaffiginninnermut patsisaavoq.

SIUNERTAQ

Ukiunut siuliinut naleqqiullugu 2015-imi Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pinngitsaalliissummik unitsitat amerlasusaasa erseqqissaaviginissaat kiisalu amerlisimassappata tamatumunnga patsisaasut naliliiviginissaat nalunaarusionermit siunertaavoq. Patsisaasut ilaasa pinngitsaalliissummik unititsinernut tamatumunngalu atatillugu qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerit, oqaatsinut tunngatillugu ajornartorsiutit, imminut toqussinnaasut inuttullu atukkat sunniuteqartut naliliivigineqarnissaat siunertaavortaaq.

PAASISSUTISSIINEQ

Inuk tarnimigut napparsimasorisaq nammineq katsorsartinnissaminik noqqaassuteqanngippat qanigisaasut peqqinnissaqarfimmut attaveqarnissamut pisussaaffeqarput. Qanigisaasut peqqinnissaqarfimmut attaveqanngippata politiit taamaaliortussaapput. Napparsimmavimmi nakorsap misissuineq paasissutissallu pissarsiarineqartut tunngavigalugit tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmut uninnissap pisariaqarnera nalilissavaa. Napparsimasoq paasissutissinneqareernermit uninnissamut akuersinngippat pinngitsaalliissummik unitsitaanissap pisariaqarnera nakorsap aalajangiivigissavaa (1).

Napparsimasoq tarnimigut nappaateqarpat imal. tamatumunnga assingulluinnartumik ersiuteqarneq makku pissutigalugit: 1) peqqissinnaaneq imal. pingaarutilimmik aalajangiisuusumillu pitsannguuteqarnissaq annertuumik ajorsiallaateqarsinnaappat /nakorsap naliliineragut ('pappiaqqat sungaartut') imal.: 2) pineqartoq imminut ajoqusersinnaanermut allanilluunniit ajoqusiisinnaanermut ilimanaatilimmik pingaarutilimmillu ersiuteqarpat/ politiit akuliutsillugit ('pappiaqqat aappalaartut') katsorsartariaappat nammineersinnaajunnaarsitsinnginnerlu taamaalilluni illersorneqarsinnaanngippat, aatsaat pinngitsaalliissummik unititsisoqarsinnaavoq. 'pappiaqqat aappalaartut sungaartullu ulluinnarni atugaammata nalunaarusiamissaaq matumani atorpeqassapput (1).

Nakorsaq unittussamut attuumassuteqanngitsoq pinngitsaalliissummik unititsineq pillugu uppernarsaasiusaaq (pappiaqqat sungaartut/aappalaartut). Nakorsaq Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortameersuussangilaq. Nakorsap

pappiaqqat sungaartut tunngavigalugit misissuina ulla kingulliit arfineq marluk immerso-reersimassaaq aappalaartunillu tunngaveqarluni misissuineq ullup unnuallu kingulliup ingerlanerani immersorneqarsimassalluni. Pinngitsaaliissummik unititsinissamut piunasaqaatit eqquutsinneqarnerannut apeqqut Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortami nakorsaaneermi aalajangiivigineqassaaq (1).

Kalaallit Nunaanni politimesterip Qallunaat Nunaannilu Justitsministeriap akuersinerisigut politiit peqataanerannut tunngatillugu pinngitsaaliissummik iliuuserisanik nalunaaruteqartarneq pinngitsaaliissummillu unititsinerimi periusissaq pillugit Naalakkersuisut aalajangersaassapput (1).

ATORTUT PERIUSERLU

2015-imi pinngitsaaliissummik unititsinermit atatillugu skema 1-imut nalunaarsukkat 49-it (napparsimasut 48-it) Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nalunaarutigineqarput. Skemat misissorneqarput paasissutissallu toqqarneqartut (suiaassuseq, ukiut, ulloq unitsitaaffik, ulloq atuutilerfik, ulloq nakorsaaneerup unititsinissaq pillugu isummerfia, peqqissuseq (pappiaqqat sungaartut) imal. navianassuseq (pappiaqqat aappalaartut) tunngavigalugu unititsineq ullorlu pinngitsaaliissummik iliuuseqarnermik taamaatitsineq) nalunaarsorneqarput. 2015-imi pinngitsaaliissummik unititsinermit atatillugu skemat Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nassiunneqarput. Misissuisitsinermit matumunnga atatillugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsinneqartut tamakkerlutik nalunaarsorsimaffiinik nassinneqarnissaq nukingisaarutigimmagu, nalunaarsukkat arlalinnik ilaneqarput.

Paasissutissat 'Tarnimikkut nappaatillit sullinneqarnerat pillugu nassuiaammi 2010-meersumi 2008-mi pinngitsaaliissummik unititsinermit ersersitsisut atorneqarput (2).

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmi nalunaarsuinermit atatillugu ajornartorsiutit patsisaallutik politiit 2015-imi ukiumoortumik nalunaarusiaat pinngitsaaliissummik unititsinerit amerlassusaannik ersersitsiniarnermi atorneqarportaaq (3).

Allattugaatit 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsitaasunut 49-nut tunngasut tamakkerlugit misissorneqarput, napparsimasullu pinngitsaaliissummik unitsitaanera Nuup avataani napparsimmavimmi aallarnerneqarsimappat, sammisat toqqarneqartut erseqqissaaviginissaannut pisariaqarsimappat, Nuup avataani napparsimmavinni allattugaatit aamma misissorneqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsitaaneq pillugu maalaarutit amerlassusaat ersersinniarlugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2013-imiit 2015-imut ukiumoortumik nalunaarusiaat misissorneqarput (4).

Nakorsat peqqissaasullu tarnimikkut nappaatilinnik sullissinermit pingaarutilimmik annertus-sulimmik suliaqarsimasut skemanik immersugassanik nassinneqarput. Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortui tallimat akissuteqaqqullugit qinnuigineqarput. Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi ukiut marluk sinnerlugit sulisimanissaq misissuinermit peqataanissamut piunasaqaataavoq. Apeqqutit oqaaseqarfigeqqullugit kajumissaarisooqarpoq.

Apeqqutigineqartut tassaapput ukiup kingulliup aapaata affaani makku ajornannginneruler-nerat, ajornarnerulerat allannguuteqannginneralluunniit 1) tarnimikkut nappaatillit immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat 2) tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pappiaqqat sungaartut aappalaartulluunniit atorlugit pinngitsaaliissummik unititsisinnaanerup oqallisiginissaa, 3) imminut toqussinnaasut immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat, 4) qarasakiakkut nakorsartitsissut (Lync, Skype) atorlugu tarnimikkut nappaatillit immikkoortortamut A1-imut oqallisigininnaanerat, tamatuma saniatigut 5) tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut qarasaasiakkut nakorsartitsinermut atatillugu oqaatsitigut annertuumik ajornartorsiuteqartoqarnerseq kiisalu 6) ulluinnarni napparsimasut tarnimikkut peqqissusaanik naliliiniarnermut atatillugu annertuumik ajornartorsiuteqarnerseq. Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortui tallimaasut tamarmik akissuteqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsinneqartunik apersuinissaq isumaliutigineqaraluarpoq, tamannali misigissuseqarlunilu pissuserissaarnissaq kinaassutsimillu isertuussinissaq pissutigalugit taamaatiinnarneqarpoq.

MISISSUINERUP INERNERI

2015-imi angutit 24-it arnallu 25-it katillugit 49-it pinngitsaaliissummik unitsinneqarput. Angutit 13-it arnallu tallimat katillugit 18-it pappiaqqat sungaartut atorlugu (peqqissuseq tunngavigalugu) unitsinneqarput, angutit aqqanillit arnallu 20-it katillugit 31-it pappiaqqat aappalaartut atorlugit (navianassuseq tunngavigalugu) unitsinneqarput.

Inuk ataaseq marloriarluni pinngitsaaliissummik unitsinneqarpoq.

Unittut 15-iniit 79-inut ukioqartut ukiui agguaqatigiissillugit 34,5-iupput. 19-it 25-it inorlugit ukioqarput (38,8%) aqqaneq marlullu (24,5%) 45-it sinnerlugit ukioqarlutik.

Ullut pinngitsaaliissummik uninngaviusut sivirususaat agguaqatigiissillugit 20,5-iupput (ullut 0-iniit 151-it). Affaat ulluni arfineq pingasuni taakkunanngaluunniit ikinnerusuni uninngapput (Tabeli 1).

Tabeli 1: Pinngitsaaliissummik uninnganerup sivirususaa (ullut) nakorsap naliliivigisaanut politiiniillu akuliuffigisanut agguataarneqarnerat

	Agguaqatigiissillugit	Nikingassut	Akulliit	Ikinnerpaat	Amerlanerpaat
Nakorsamit naliliiffigisat Pappiaqqat sungaartut (n=18)	34,4	43,3	16	1	151
Politiinit akuliuffigisat Pappiaqqat aappalaartut (n=24)	10,0	13,3	3	0	53
Katillugit (n=42)	20,5	32,1	8	0	151

Nassuiaat: Skema 1-imi ullulisoqarsimanginnera patsisaalluni pinngitsaaliissummik unitsitaanerup sivirususaa naatsorsorneqarsinnaanngimmat arfineq marluk amigaataapput

Inuit arfineq pingasut (16,3%) katissimapput inooqateqarlutilluunniit 29-illu (59,2%) aappaqaratik, aqqaneq marlunni (24,5%) aappaqarneq allattugaatini nalunaarsimanngilaq.

Pinngitsaaliissummik unitsitani ataasiakkaani nappaatit arlalit suussusersineqarajupput nalunaarusiamili matumani unittuni ataasiakkaani ataani (tabelimi 2-mi) pingaarnertut nappaatinik ataatsimoortunik immikkoortiterinissaq toqqarneqarpoq.

Tabeli 2: Pinngitsaaliissummik unitsinneqartut tarnimikkut nappaataasa suussusaannut immikkoortiterneqarnerat ^{a)}

Nappaatit suussusaasa immikkoortiterneqarnerat	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Tarnikkut nappaammut ersiuteqarneq ilanngullugu timimit pisut qaratsamut sunniutaasa eqqarsartaatsimut, misigissutsinut aamma/imal. pissusilersornermut akomusiinerannik patsiseqartumik tarnikkut nappaateqarneq	3	6,1
Tarnikkut nappaatit pissusilersornermillu akornusiineq, pissusimik allannguisitsisartunik atuineramik patsiseqartut	4	8,2
Skizofreni, allanut akuluttuunnginneq, paatsueqqajaaneq, pasinnineq, eqqumiitsunik isumassarsisarneq nassuiaatissartaqanngitsunik imal. angakkuakkanik upperisaqarneq, malersorneqartutut isumanerluuteqarneq, tassanngaannartumik qaangiutussamillu piviusunik piviusuunngitsunillu immikkoortitsisinnaajunnaarnermik, kiisalu nikallunganermik qiimmassimamermilluunniit skizofrenimullu ersiutinik (ass. tusaasusineq, paasisat eqqunngitsut eqqumiitsut) ersarissunik ataatsikkoortitsineq	24	49,0
Tarnikkut nappaatit misigissutsimik sakkortuumik- eqqarsaatigeqqaaragu sakkortuulortitsisinnaasut	6	12,2
Annlaanganermut ilungersualernermullu /stress attuumassutillit kiisalu tarnip pissusaanik patsiseqartumik timikkut nappaammut ersiuteqarneq	9	18,4
Pissusilersuutit timip sulinerata akornusersorneqarneranut timimullu tunngasunut attuumassuteqartut allanngornerat	0	0
Inersimasunngoreermermi tarnikkut piginnaanerit immikkut itut aaqqissugaanerisa pissusilersornerullu akornuteqalermerat	1	2,0
Eqqarsartaatsikkut inortut	0	0
Tarnikkut ineriartormermikkut akornutillit	0	0
Pissusimikkut misigissutsimikkullu meeraanermi imal. inersimasuunermut ikaarsaarnermi takkukkajuttumik akornutillit	0	0
Tarnikkut nappaatit immikkut nassuiarneqanngitsut ^{b)}	2	4,1
Katillugit	49	100

a) Nappaatit suussusaannut ilisarnaatit nappaatinut peqqissuttimullu tunngasut immikkoortiterneqarnerat: Tarnikkut nappaatit pissusilersornikkullu akornuteqarneq [DF00-DF99 kapitali V-meersut] aallaavigalugit immikkoortiterisoqarpoq. Najoqqutarisag: <http://www.medinfo.dk/sks/brows.php>

b) Napparsimasoq ataaseq nakorsap naliliinera tunggavigalugu sinerissami napparsimmavimmut pinngitsaaliissummik unitsineqarpoq kingornalu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortotaqarfimmut A1-imut nuunneqarluni. Taanna tarnimigut sunnerneqarsimangitsutut naliliivigineqarpoq tarnikkullu nappaammik suussusersiviunani.

Pinngitsaaliilluni iliuuseqarnernut nalunaarsuiffimmik skema 1-imik naliliineq, pinngitsaaliissummik unitsitaaneq

Skema 1-imi ullut nalunaarsukkat naliliivigineqarnerat tabelimi 3-mi 4-milu takunearsinnaapput.

Tabeli 3. Unititsinermut atatillugu ulluliinernik naliliineq, uninnganermi pisussanik immikkut ittunik aallartitsineq, pinngitsaaliissummik iliuutsinut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi nalunaarsuineq.

	Aap Amerlassusaat (%)	Naagga Amerlassusaat (%)	Tamakkerlutik Amerlassusaat (%)
Unitsitaanermi ulloq nalunaarsimava?	45 (91,8)	4 (8,2)	49 (100)
Ulloq nammineersinnaajunnaarsitsivik nalunaarsimava?	49 (100)	0 (0)	49 (100)
Ulloq nakorsaanerup nammineersinnajunnaarsitsinissamut isummenera nalunaarsimava?	36 (73,5)	13 (26,5)	49 (100)
Taamaatitsineq ulluleneqarsimava?	46 (93,9)	3(6,1)	49 (100)

Tabeli 4. Pinngitsaaliilluni iliuuseqarnernut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi unititsinermut tunggavilersuummut atatillugu ulluliineq

	Unititsinermut tunggavilersuut			
	Sungaartut (n=18)		Aappalaartut (n=31)	
	Aap (%)	Naagga (%)	Aap (%)	Naagga(%)
Unitsitaanermi ulloq nalunaarsimava?	18 (100)	0 (0)	27 (87,1)	4 (12,9)
Ulloq nammineersinnaajunnaarsitsivik nalunaarsimava?	18	0	31	0
Ulloq nakorsaanerup nammineersinnajunnaarsitsinissamut isummenera nalunaarsimava?	12 (66,7)	6 (33,3)	24 (77,4)	7 (22,6)
Taamaatitsineq ulluleneqarsimava?	18(100)	0(0)	28(90,3)	3(9,7)

Uninnganermi ullut immikkut ittunik pisoqarfiusut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi nalunaarneqarsimanerat nakorsaanerulli navianaateqarnermik patsiseqartumik (pappiaqqat aappalaartut) unititsinissamut isummerneranut 22,6 %-ini katsorsartittarialinnullu tunngatillugu (pappiaqqat sungaartut) 33,3%-ini ullut amigaataasut tabelini 3-mi 4-milu naatsorsuinerit takutippaat. Allattugaatit naapertorlugit unititsinerni 49-ni politiit 48-ni peqataapput.

Pinngitsaaliissummik unititsinerit nalunaarsorneqarnerat

Tabeli 5. Tarnimikkut nappaatilinnut imm. A1-imi-, politiini Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfimmi 2013-imiit 2015-imut pinngitsaaliissummik unititsinertut nalunaarsukkat naatsorsorneqarnerat, kiisalu pinngitsaaliissummik unitsinneqarneq pillugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutannik Aalajangiisartunut maalaarutit pillugit nalunaarsukkat.

	2013	2014	2015
Tarnimikkut nappaatilinnut imm. A1, nassuiaat*	18	40	50
Politiit**	36	54	52
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik***	23	37	49
Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut****	0 (3)	2(10)	0(7)

* § 37 tunngavigalugu apeqquteqaammut akissummut tunngatillugu peqqinnissaqarfimmit qullersat allakkiaat naapertorlugu,

** Kalaallit Nunaanni politiit 2015-imi ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu,

*** Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup nalunaarsugai naapertorlugit,

**** Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu kiisalu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup nalunaarsugai, nammineersinnaajunnaarsitsinerunngitsut amerlassusaat ungaluuserlugit ilanngunneqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsinneqartut amerlassusaat Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup nalunaarsugaaneersut, politiit ukiumoortumik nalunaarusiaanneersut pinngitsaaliissummillu unititsisarnerit amerlassusaat pillugu § 37 tunngavigalugu apeqquteqaateqarnermut atatillugu akissummeersut tabelimi 5-imi oqaatigineqarput.

Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi pinngitsaaliissummik unitsitaaneq pillugu maalaarutininik marlunnik tigusaqarput (4).

Politiit nalunaarsugaat naapertorlugi (3) 2010-miit 2015-imut pinngitsaaliissummik unititsinneqartut 2014-imi 54-iullutik amerlanerupput 2011-imilu 30-iullutik ikinnerullutik. 2010-miit 2015-imut agguaqatigiissillugit pinngitsaaliissummik unitsinneqarsimasut 42-uupput.

Politiit ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu (3), 2010-mi unittut 36-iupput.

Ukiuni kingullerni pinngitaaliissummik unitsitatut nalunaarutigisat amerlanerpaat Tarnimikkut nappaatilinnik sullissineq pillugu nassuiaammi 2010-meersumi takuneqarsinnaapput, tassani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaqarfimmut A1-imut 2008-mi pinngitsaaliissummik

unitsitaasut 40-pput (2), politiillu 2012-imi ukiumoortumik nalunaarusiaanni pinngitsaaliis-summik unitsitaasut 42-llutik (3). 2014-imi 54-iupput 2015-imilu 52-iullutik. (3).

Atornerluineq

Tabeli 6. Atornerluisuunerup atornerluisuusimanagerulluunniit pappiaqqanut sungaartunut aappalaartunullu agguataarneqarnerat.

		Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?			
		Sungaartut (n=18)		Aappalaartut (n=31)	
		Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Nap. oqaluttuassartaa naapertorlugu	Aap	9	50,0	13	41,9
pinngitsaaliisummik unitsitaanermi atornerluisuaa?	Naagga	8	44,4	16	51,6
	Allassimangilaq	1	5,6	2	6,5
Nap. oqaluttuassartaa naapertorlugu	Aap	10	55,6	16	51,6
pinngitsaaliisummik unitsitaanermi siornatigut	Naagga	5	27,8	9	29,0
atornerluisuusimava?	Allassimangilaq	3	16,7	6	19,4

Tabeli 7. Sunik atornerluinerup pappiaqqanut aappalaartunut sungaartunullu agguataarneqarnerat

		Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?					
		Aappalaartut		Sungaartut		Katillugit	
		Amerlass.	Procentinngorlugit	Amerlass.	Procentinngorlugit	Amerlass.	Procentinngorlugit
Atornerluisuuneq "Aap" -imik akisimagaanni ^{b)} ...	Imigassaq?	2	25,0	6	75,0	8	100,0
	Hashi?	8	47,1	9	52,9	17	100,0
	Alla? ^{a)}	0	0,0	1	100,0	1	100,0

^{a)} "Alla"-ni amfetamin taaneqarpoq. ^{b)} Atornerlutanik arlinnik toqqaasoqarsinnaavoq

Uninngasut affaat inulaartut uninnermini atornerluisuusut taakkulu amerlanersaat hashimik atornerluisuusut tabelini 6-imi 7-imilu takuneqarsinnaapput. Tamatuma saniatigut affaat sinnilaartut maanna uninnganeq sioqqullugu atornerluisuusimapput.

Imminut toqussinnaasut (imminut toqunnissamik eqqarsarnek imminullu toqoriarneq)

Tabeli 8. Pinngitsaaliisummik unitsitaanermi imminut toqussinnaasut ukiuinut agguataarneqarnerat.

		Pinngitsaaliissummik unitsitaanermi imminnut toqussinnaasut			
		Aap (n=19)		Naagga (n=30)	
		Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Ukiui	15-19	5	26,3	3	10,0
	20-24	3	15,8	8	26,7
	25-30	0	0,0	3	10,0
	30-34	2	10,5	2	6,7
	35-39	1	5,3	3	10,0
	40-44	4	21,1	3	10,0
	45-50	3	15,8	7	23,3
	50-54	0	0,0	0	0,0
	55-59	0	0,0	0	0,0
	60+	1	5,3	1	3,3

Tabelimi 8-mi takuneqarsinnaasutut inuit 19-it (38,7%) unitsitaanermi imminnut toqoriarsimasuupput, imminnut toqunniarlutik siorasaarisimapput imal. imminnut toqunnissamut navianaatilimmik eqqarsaateqarsimapput. Inunnit imminnut toqussinnaasunit taakkunanga 19-init arfineq pingasut (42,1%) 25-it inorlugit ukioqarput.

Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuini sulisut immersugassamik apeqqutinik akiuisinnerini akissutaasut naapertorlugit, imminnut toqussinnaasut tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat ajornannginnerulersimavoq allanngorsimananuunniit. Tamatumunnga tunngavilersuutit ilaat tassaapput ' nalorninermi siunnersuillaqqissuupput', 'nakorsaanerit tarnikkut nappaatinik immikkut ilisimasallit (tarnit nakorsaat)/tarnip pissusaanik immikkut ilisimasallit pikkorissut', 'oqarasuaatikkut attaveqarnerup ajornannginnerulernera, taamatuttaaq Skype atorlugu periarfissaq', kiisalu 'nakorsaanerit tarnikkut nappaatinik immikkut ilisimasallit (pigaartuusut) tarnillu pissusaanik immikkut ilisimasallit pissarsiariumarnerulernerat' aamma 'napparsimasut ataasiakkaat tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalimmit aalajangersimasumit malittarineqartarnerat'.

Pinngitsaaliissummik unititsinernut patsisaaqataasut

Tabeli 9. Pinngitsaaliissummik unitsitaanermut patsisaaqataasut pappiaqqanut aappalaartunut sungaartunullu agguataarneqarnerat

	Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?			
	Sungaartut (n=18)		Aappalaartut (n=31)	
	Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Nakorsaasiussanik atuiunnaarneq	11	61,1	7	22,6
Tarnikkut nappaateqarnermut naliliivigineqarnissamut periarfissaqannginneq	0	0,0	0	0,0
Alla	3	16,7	18	58,1

Pappiaqqat sungaartut tunngavigalugit unitsinneqartut 61%-iisa missaat pappiaqqanillu aappa-laartunik tunngaveqarluni unitsinneqartut 23%-iisa missaat nakorsaasiussanik atuiunnaar-nermik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit tunngaveqartut tabelimi 9-mi takutinneqarpoq.

Qarasaasiakkut nakorsartitsineq

Inunni 28-iusuni Nuup avataani napparsimmavimmut unitsitaasuni aqqaneq marlunni (42,9%) najukkami nakorsartittuni imal. Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut nuunneqartuni, unin-nermut atatillugu qarasaasiakkut nakorsartitsisoqarpoq. Inunni qulaaluani (32,1%) Nuup avataani napparsimmavimmut unitsitaasuni, ukiup kingulliup ingerlanerani tarnikkut nappaa-tigisamik nakorsaannermut atatillugu qarasaasiakkut nakorsartitsisoqarpoq.

Qarasaasiakkut Lync, Skype assigisaallu atorlugit tarnimikkut napparsimasut qanoq innerisa nakorsarnissaasalu Dronning Ingridip Napparsimmavissuani immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaannut periarfissaq, ukiup kingulliup aappaata affaata ingerlanerani ajornanngin-nerulersoq, apeqqutini akiuilluni immersuisitsinermi oqaatigineqarpoq, tamatumunngalu makku patsisaatinneqarput: 'Skypikkut isumaqatigiissutit ajunngitsumik ingerlapput', 'pinasuagassat pillugit saaffiginnissutit akinasuarneqartarnerat, piffisamik tunineqarasuar-tarneq kingornalu oqaloqatigiinnerup malitseqartinneqartarnera', 'siunnersuutit ilitersuutillu tusaaniarluarneqartarnerat misinnarmat', 'qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerup suleqatigiin-nermut/ nakorsaannermut akuulersimanera', 'annertuumik pitsannguuteqarnera siunnersuutit ilitersuutillu tusaaniarluarneqartarnerannik misigineq ' kiisalu ' kina, suna qaqugulu ersarin-nerulerput. 'Maleruagassat ersarinnerusut attaveqatigiinnerlu ersarinnerusoq', 'qarasaasiakkut toqqaannartumik tarnip nakorsaanic/ tarnip pissusaanic immikkut ilisimasalimmik oqaloqa-teqarnermik ilallugu ajornannginneruleqaaq', 'Lync atorlugu pilertornerusumik piffissamik pissarsineq' kiisalu 'qanoq ilillutik sivikitsumik Skype atorlugu nakorsartitsinissamut skuersi-sarnerat imal. namminneq siunnersuuteqartarnerat'. 'Annikitsunik ajornartorsiuteqarsinnaasar-nera tamatumali kia oqalutsissarsiorinissaannut taamaallaat tunngasuusarnera' oqaatigineqar-portaaq.

Oqaatsinut tunngasut

Paasissutissanut allattugaatineersunut tunngatillugu skemami kalaallisut oqaaseqartuuneq imal. qallunaatut piginnaasaqarluni kalaallisut oqaaseqartuuneq imal. qallunaatut oqaatsit pingaarnertut oqaaserineqarnerinut tunngasut apeqqutigineqarput. Allattugaatini 71%-imiit 85%-ini paasissutissat oqaatsinut tunngasut ilanngunneqanngimmata tamanna pillugu misissueqqissaartoqanngilaq. Allattugaatini marlunni napparsimasup qallunaatut oqaasilinnik attaveqarusunnginnera nalunaarsimavoq.

Qaqutiguinnaq - katillugit arfinileriarluni – oqalutseqarneq allattugaatini nalunaarsimavoq. Ulluinnarni oqalutseqarneq annertunerujussuarmik atorneqarsimagunarpoq, tamatumali allattugaatinut nalunaarneqarnissaannut patsisissaqarsimanani.

Amerlanerpaat apeqqummut akissutiminni oqaatsinut tunngatillugu ajornartorsiuteqannginnerarput, imal. annikitsunik ajornartorsiuteqarnerarput. Annertuumik ajornartorsiuteqarnerar-toqanngilaq. Ajornartorsiuteqannginneraalluni akissuteqartup ataatsip akissunni ima oqaaser-talerpaa: ' inuiaassutsit ilinniagallillu nikarartuarmata tamatuma eqqarsaatigineqannginnis-saatut tamanna paasineqassanngilaq'.

'Tarnikkut nappaatinut ersiutit, piviusunik piviuunngitsunillu immikkoortitsisinnaajunnaarnerup (psykose) imarisaa erseqqissaaviginiarlugu arlalippassuariarlugit taakku apeqqutigineqartaria-qartarmata', taamatuttaaq ' pinasuagassani - immaqa kamannermut - sivikinnerpaamik sap. ak. nalinginnaasuunngitsunik qiimmattarnermut sissuernanilu ulaperujussuarnermut/mani assingusumik tarnikkut timikkulluunniit eqqissiveqannginnermut annertusaasusinnaammata, tarnikkut nappaatinik ilisimasaqanngitsunik oqalutseqarnerup unammillernartoqarsinnaanera oqaatigineqarpoq. 'napparsimasup oqalutseqarnissamut akuersaarunnaanera patsisaalluni oqaloqatigiinnerup ingerlanneqarsinnaannginnera' oqaatigineqarpoq. 'A1-imi oqalutsini sumiorpaluuttip annikitsumik ajornartorsiutaasinnaanera', kiisalu 'tarnikkut nappaatip ersaripallaanngitsup paasineqarnissaanut nutserilluarsinnaanarup piumasaqaataanera', oqaaseqaatini taaneqarputaaq.

Oqaatsitigut ajornartorsiutinut minnerusunut allanut tunngatillugu 'pingaartumik napparsima-sunut nunaqarfinnerusunut oqalutsissaqartannginneq' oqaatigineqarpoq.

Inuttut atukkanut tunngasut

Napparsimasut 20-it (40,8%) uninnerminni namminneq inigisaqarput, 13-it (26,5%) angajoqqaaminni imal. angajoqqaarsiaminni najugaqarput, arfineq marluk (14,3%) allamik ineqariaaseqarput, arfineq marlunnilu (14,3%) inigisaannut tunngasunik paasissutissaqarani. Marluk ineqanngillat.

Sinerissami qitiusumik immikkoortortani sulisut apeqqutinik akiuillutik skemamik immersui-neranni tarnimikkut nappaatillit inuttut atukkanut tunngatillugu eqqortumik tapersersorneqan-ginnerat, kommunini neqeroorutaasut naammanginnerat, kiisalu inuttut atukkatigut neqeroo-ritit pinngitsaaliissummik unititsinerit amerlassusaannut sunniuteqarnerat, arlaleriarluni erseq-qissaatigineqarpoq. Tarnimigut nappaatilimmik suleqateqarnissamut ulluinnarnilu pinngitsaa-liissummik iliuseqannginnissamut, tarnimikkut nappaatilinnut inuttut atugassarititaasunik neqerooruteqannginneranut tunngasut, unammilligassat annertunersarigaat oqaatigineqar-portaaq. Ilinniagaqassutsimik tunuliaqutaqarluni sullissineq amigaataavoq amigaateqaqaluni-luunniit. Kommunit suliassartik naammassisinnaanngilaat!'. 'Najukkami innuttaasut kommuni-nilu inunnik isumaginnittoqarfii taamaattoqartillugu suleqatigiuminartuusut' akissummi ataa-tsimi oqaatigineqarpoq.

Allat

Apeqqutinik akiuilluni skemamik immersuineri sulisut ilinniagaqassusaasa pitsaassusaannut tunngatillugu ajornartorsiutip nunaqarfinnut tunngasuunera oqaatigineqarpoq.

Pinngitsaaliissummik unititsinernut tunngatillugu immersuineri, pinngitsaaliissummik unititsi-niarnerit 'tarnikkut nappaatillit pillugit inatsisip nutaap atuutilersinneqannginnera' 'A1-imi uninngavissat ikippallaarnerat', najukkami isumagisinnaanngikkutsigu nuussiinnarsinnaaneq'

kiisalu ' napparsimasup Nuuliarumanginnermik kissaataanik akuersineq' patsisaallutik, ajornakusoornerulersut oqaatigineqarpoq.

'Pinngitsaaliissummik iliuuseqartariaqarnermi – A1-imik suleqateqarluartarneq oqaatigineqarportaaq.

'Napparsimasunik pinngitsaaliissummik unititsinerup King Air¹ pissutaalluni ingiallorteqartitsisoqartarmat ajornanginnerulersimanera' erseqqissarneqarpoq, 'nalinginnaasumik paasinninnermik annertuumik suleqatiginnikkusussusermillu naapitsisarnera. 'Tamanna annertuumik pitsannguuteqarpoq' kiisalu 'A1-imi nakorsat napparsimasunut malinnaalluarput'.

Immersugassami apeqqutini nalinginnaasumik saniatigullu oqaaseqaatit naapertorlugit 'sionatigumut sanilliullugit oqarasuaatikut mail-ikkullu pissarsiariuminarnerrujussuanngorput' 'tamatta misigisarput tassaavoq ukiut kingullit marluk ingerlaneranni Nuummi tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmu attaveqarnerup annertuumik pitsannguuteqarnera' erseqqissarneqarput. Sinerissamiittugut napparsimasut imminut toqussinnaasuuppata imal. tarnimikkut nappaateqartuuppata siunnersorneqarnikkut imal. pinasuartumik naliliivigineqarnerisigut kiisalu 'napparsimasut nakorsartinnissamut innersuussat sivikitsuinnarmik utaqqisarnerisigut, ikiorsiinissaq piumasuseqarfigilluarneqarpoq'.

EQIKKAANEQ NALILIINERLU

Misissuineq misissuinerlut allatulli assigiinngitsutigit kukkuneqarsinnaavoq (siumut isummerersimaneq kukkusumilluunniit periuseqarneq misissuinerne paasisanik allannguisoq), taamaallunilu kukkusunik nassuiaasoqarsinnaalluni. Pingaarnarpaat tassaapput allattugaatini paasissutissat, ass. oqaatsinut imal. qarasaasiakkut nakorsartitsinerlut tunngasunik ersersitsiniarneq pinnagu, napparsimasut misissorneqarnissaat, nappaammik suussusersinissaq nakorsaanissarlu pingaarnertut siunertaralugit katersorneqarnerat. Taamaammatt sammisat ilaannik amigaatilimmik nalunaarsuisoqartarsimasinnaavoq. Misissuisitsinerlut atatillugu apeqqutinik akiulluni skemamik immersuinerne pereersimasut apeqqutigineqarmata eqqaamanngisaqartoqarsinnaavoq. Pinngitsaaliissummik unitsinneqartut apersorneqanginnissaannik toqqaaneq misissuinerne sanngeequtaavortaaq. Pinngitsaaliissummik iliuuseqarnerlut nalunaarsuiffimmi skema 1-imik immersuineq amerlanertigit naamginarpoq, ataasiakkaanilli amigaateqarpoq pingaartumillu nakorsaanerup unititsinissamut ulloq isummerfia amigaataavoq.

Allattugaatinik misissuineq, nalunaarutit, apeqqutinillu akiulluni misissuisitsineq tunngavigalugit napparsimasunik pinngitsaaliissummik unititsinnaanermut piumasqaataasunik eqquutitsinngitsunik aqqissuussamik unititsisoqartarsimaneraanissaq Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup tunngavissaqarsorinngilaa. Pisumi ataatsimi napparsimasoq Nuup avataani napparsimmavimmu unitsitaasoq tarnimigit ajoquteqanngitsutut naliliivigineqarpoq, pinngitsaaliissummillu unititsinerup attatsiinneqannginnissaa aalajangiivigineqarluni.

Pinngitsaaliissummik unitsitaasut taakkuluunniit attaveqarfiisa pinngitsaaliissummik unitsitaaneq pillugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartunut maalaaruteqarsimanerannik 2015-imi nalunaarsimasoqanngilaq. Tamatuma akerlerisaanik nammineersinnaajunnaarsitaanermi pinngitsaaliissutinut allanut tunngasut maalaarutigineqarnerat,

¹ Timmisartoq peqqinnissaqarfimmuinnaq sullissisoq.

nalunaarsukkat takutippaat. Pinngitsaaliissummik unitsitat taama pineqarnerminnik naammaginninngilluinnarsimagunik napparsimasumut siunnersortip imal. napparsimasup nammineq maalaaruteqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

2008-mi nalunaarutigineqartut 40-pput (2) 2012-imilu 42-llutik (3). Politiit nalunaarsugaat naapertorlugit 2010-miit 2015-imut pinngitsaaliissummik unitsitat agguaqatigiissillugit 42-sut naatsorsorneqarsinnaavoq. 2014-imi 52-iupput. Taamaalillutik pinngitsaaliissummik unitsitaasut siornatigut amerlangaatsiarsimapput ukiumiillu ukiumut nikerarsimaqalutik.

Pinngitsaaliissummik iliuseqarnernut nalunaarsuiffimmit politiillu nalunaarsugaannit paasisutissat oqaatigineqartut tunngavigalugit Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nalunaarutigisartakkat ilaatigut amigaateqartarsimanerannik inerniliisoqartariaqarpoq. 2012-imi 2013-imilu nalunaarutigineqartut amigaateqarnerat, tarnimikkut nappaatillit pillugit inatsisip 2013-imi atuutilersup saqqummiunneqarneranut atatillugu nalunaarusiornissamut tunngatillugu nalornisissuteqarnermik patsiseqarsinnaavoq (1).

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup politiillu nalunaarsugaat qanittukkullu § 37 tunngavigalugu apeqquteqaataasoq tunngavigalugit piffissap ilaani nalunaarutiginninngitsoornerup anner-tusimanissaa ilimanaateqarpoq. Amerlassusaat eqqortoq naliliivigiuminaappoq, politiilli paasisutissaataannik sanilliuassinikkut 2015-imi 50-it missaanniinnissaat ilimanarsisinneqarpoq. Pinngitsaaliissummik unitsitaasut ilumut amerlisimanissaat qularnaavinneqarsinnaangilaq. Maanna aaqqiivigineqartumik nalunaarutiginnitsoorsimasat amerlasimanissaat ilimanarpoq. Periarfissatut ilimanaatilik alla tassaavoq tarnimikkut ajornartorsiutilinnik ukkasinerulerneq tamatumunngalu atatillugu napparsimasut Nuup avataani napparsimmavimmiittut tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmut A1-imut nuunneqarnissaannut periarfissap pitsaanerulerneq.

Peqqinnissaqarfiup sinnerissami qitiusumik immikkoortuini sulisut tamakkerlutik immersugaanni ukiut kingullit aappaata affaa marlullu akornanni tarnimikkut nappaatillit, ilaatigut Nuummi tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmit qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut oqallisinissaannut nalinginnaasumik periarfissagissaarnerulersimaneq paatsuugassaangitsutut takuneqarsinnaavoq. Tamatuma napparsimasunik nakorsaaneqarnermut atatillugu suleqatigiin-nermut akuulersimaneq oqaatigineqarpoq. Tarnimikkut nappaatinut tunngasut immikkut ilisimasalinnut oqallisinisinaanerannut periarfissagissaarnerulerneq, pisariaqartillugu pitsa-nerusumik nakorsaaneqarnermik napparsimasunillu Nuummut nuussisinaanermik kinguneqartitsi-simasinnaavoq.

Atornerluinermut tunngatillugu ajornartorsiutit pinngitsaaliissummik unitsitaanerni anner-tusimapput. Misissuinermut atatillugu unittut afaasa missaat atornerluisuupput. Inuusuttuni hashimik atornerluisuni atornerluinermik aallartinneqartumik psykoserneq pissutigalugu pinngitsaaliissummik unititsisoqarpoq. Piviusunik piviusuunngitsunillu immikkoortitsisinaan-nerinnerinnaq pissutaalluni hashi ajornartorsiutaangilaq, inuusuttut hashimik atornerluisut atuarnerminnik unititsiinnartarnermikkut suliunnaartarnermikkullu, ilinniagaqassutsikkut appassisummik inissisimaffeqarput inuttullu allanut attaveqarnerat innarlerneqarsimagajun-nerusoq oqaatigineqarpoq(5). Atornerluinerup annertutsaalinissaanut peqqinnissaqarfik pingaarnertut iliuseqartussaangilaq, ajornartorsiulli pillugu kommuninik politiinillu suleqateqarnerup nukittorsarneqarnissaa pisariaqarpoq.

Ukiuni kingulliunerusuni Kalaallit Nunaanni toqussutaasartut 10 %-iisa missaat imminut toqtuupput. Pingaartumik angutit inuusuttut imminut toqtuttut amerlaqaat. Allattugaatit naapertorlugit taakkunannga ikigisassaangitsut unitsinneqartut imminut toqunnissamut qanittuararsuusimapput allallu ass. politiit akuliunnerisigut tamanna pinngitsoortinneqarsimalluni. Nammineersinnaajunnaarsitat pingajorarterutaat sinnillit imminut toqunnissamut tunngasumik ajornartorsiuteqarput. Misissuinermit atatillugu sinerissami napparsimmavinni immersugasami apeqqutinik akiuinermi, qarasaasiakkut tarnimikkut nappaatilinnik nakorsiertitsisarnermit atatillugu suliniutit aallartinneqarsimasut ingerlatiinnarneqarnissaat paatsuugassaangitsumik tapersersorneqarpoq.

Misissuisitsinermi matumani nakorsaasiunneqarsimasunik atuiunnaarneq pinngitsaaliissummik unitsitsinerit pingajorarterutaat sinnertunut pisooqataavoq, pappiaqqallu sungaartut tunngavigalugit unititsitat akornanni amerlanerpaallutik. Nakorsap nakorsaasiussinera naapertorlugu annertussutsinik akuttussutsinillu eqquutitsinnginnermit napparsimasup tunngaviusumik nappaataa, eqqarsaatit akornusersugaanerit, piviusunik piviuunngitsunillu immikkoortitsisinnaajunnaarneq ukkassisinnaassutsillu annikillismanera patsisaaqataagunarput. Tamatumani saniatigut pissusissaq eqqorlugu nakorsaatitornissamut tunngatillugu atornerluinerup aamma sunniuteqarnera saniatigut ilimagisariaqarpoq.

Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsiertitsisarneq pillugu 2012-imi nassuiaat (6), naapertorlugu tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsiertitsisinnaanerup tullerriaarnermi sallinngortinneqarnissaa kissaatigineqarpoq. Tamatumani saniatigut siornatigut qarasaasiakkut nakorsiertitsisinnaanermit Skype atorlugu sap. ak. nal. ak. marlunni attaveqarsinnaaneq nukinginnakannersumillu oqaloqatigiinnerit ataasiakkaat neqeroorutaasimanerat, oktobari qaammat 2015 tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmi pisortat allakkiaanni nassuiarneqarpoq. Misissuisitsinermi matumani qarasaasiakkut nakorsiertitsisinnaanerup annertusinneqarsimanera Nuullu avataani napparsimmavinni pinngitsaaliissummik unitsitinerne 43 %-ingajanni (12/28) imal. najukkami nakorsaanermit atornerqarsimanera paasineqarpoq. Ukiup kingulliup ingerlanerani pingajorarterutingajaasa (katillugit qulaaluat) qarasaasiakkut nakorsiertitsissut atorlugu nakorsiertinneqarsimanerat oqaatigineqarportaaq.

Siuliani oqaatigineqareersutut Nuup avataani napparsimmavimmut unitseqqaakkat 43%-iisa missaanni, tassanilu nakorsarneqartuni imal. Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut nuunneqartuni qarasaasiakkut nakorsiertitsineq atornerqarpoq. Allattugaatit naapertorlugit qarasaasiakkut nakorsiertitsisinnaanerit neqeroorutaasut nakorsiertinniakkap itigartitsineragut imal. takkutitngitsoorneragut piviusunngitsoortut ilanngukkaanni amerlanerusimagaluarput.

Apeqqutinik akiulluni misissuisitsinermi qarasaasiakkut nakorsiertitsinerup tarnimigut nappaatilimmik naliliinermit iluaqutaasimanera suliniutillu tamatumani ingerlatiinnarneqarlunilu nukittorsarneqartariaqarnera, Nuup avataani napparsimmavinniit akissutit akornanni ersarisivoq.

Allattugaatini misissuisitsinermiluunniit oqaatitsigut annertuumik ajornartorsiuteqartoqarsimanera oqaatigineqanngilaq. Tamanna oqaatitsigut ajornartorsiuteqartoqarsimannginneratut paasineqarsinnaanngilaq. Taamaakkaluaq peqqinnissakkut sullissinissamut ilinniarsimasumik, oqaatsitigut kulturikkullu tunuliaqutaqammik tarnimut tunngassutilinnik oqaloqateqarsinnaaneq, tarnimigut nappaatilimmik iluaqutaavoq. Oqaatsitigut ajornartorsiutaasinnaasimasut oqaatigineqannginnerat ajornartorsiutip pinngitsaaliissummik unititsinerne inuup pineqartup tarnikkut

peqqissusaanik naliliinermut pingaarutilimmik sunniuteqarsimanginneranik tunngaveqarsinnaavoq.

Apeqqutinik akiuilluni misissuisitsinermi tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortami A1-imi oqalutsit qarasaasiakkut nakorsartitsinernut atatillugu oqaloqatigiinnerni sumiorpaluutaasa ajornartorsiutaasinnaanera oqaatigineqarpoq. Tamatuma saniatigut nunaqarfinni peqqinnissakkut sullissisut oqalutsillu tarnikkut nappaatinut tunngatillugu ajornartorsiutinik paasinnissinnaassusaannik annertusaanikkut, tarnimikkut nappaatilinnik naliliinariernerit nukittorsarneqarsinnaasut oqaatigineqarpoq.

INERNILIINERIT

Pinngitsaliissummik iliuuseqarnernik nalunaarsuiffimmi skema 1-imi immersuineq ataatsimut isigalugu naammaginarpoq nakorsaanerulli ulloq unititsinissamut isummerfia amigaatagajuppallaarpoq.

Allattugaatit nalunaarutillu tunngavigalugit pinngitsaaliissummik unititsinissamut piumasaqaatinik eqquutitsinngitsumik aaqjissuussamik unititsisoqartarsimaneraanissamut Nunatsinni Nakorsaaneqarfik tunngavissarsinngilaq.

2015 sioqqullugu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmi A1-imi nammineersinnaajunnaarsitsinernik nalunaarutiginninnginneq annertuvoq. 2015-imi nammineersinnaajunnaarsitat amerleriaateqarsimanerat qulakkeerlugu naliliivigineqarsinnaanngilaq, siornatigorniilli amerlanerungaanninnerat ilimanarnerpaavoq.

Pinngitsaaliissummik unititsisariaqarnerit siornatigut ikinnerusimaqisut tusagassiuutini ullormut saqqummersartuni oqaatigineqarpoq. Tamanna nalunaarusiami matumani uppersineqarsinnaasimangilaq. Taamatutaaq 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsinneqartut siornatigornik amerlaneroqisut oqaatigineqarpoq. Tamanna uppersineqarsinnaasimangilartaaq.

Atornerluineq -pingaartumik hashimik imigassamillu atornerluineq – pinngitsaaliissummik unititsineqartut amerlassusaannut tunngatillugu annertuumik ajornartorsiutaavoq.

Psykosit hashimik patsiseqartut, atornerluisut ataatsimut isigalugit, imminut toqussinnaasut, nakorsaatitukkaminnik taamaatitsisut tarnimikkullu ajornartorsiutillit inunnik isumaginnittunit tapersorneqarnerisa amigaateqarnera, pinngitsaaliissummik unitsitat amerlassusaannut annertuumik patsisaaqataavoq. Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup naliliinera naapertorlugu ajornartorsiutit taakku iliuuseqarfigineqartinnagit pinngitsaaliissummik unitsinneqartut annertuumik ikiliartortinneqarnaviannngillat.

Qarasaasiakkut aaqjissuusamik nakorsartitsisarnerit siornatigornit annertunerusumik ingerlanneqalerput. Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerup annertussissamut naapertuuttumut pisimanagera naliliivigineqarsinnaanngilaq, pinasuagassaqaartassaarli qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut naliliivigineqarsinnaanngitsunik.

Ilinniagallit ataasiakkaat soorlu oqalutsit nunaqarfinnilu peqqinnissakkut sullissisut tarnimikkut nappaatilinnut tunngatillugu ilinniakkatigut kinguaattoorsimasinnaapput.

Tarnimikkut nappaatillit tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaarfimmut A1-imut oqallisi-gisinnaanerata ukiup aappaata affaani kingullermit pitsaanerungaatsialersimanera apeqqutinik akiuilluni immersuinnikkut misissuisitsinermit erseqqissaavigineqarpoq.

INNERSUUSSUTIT

Pinngitsaliissummik iliuuseqarnernik nalunaarsuiffimmi skema 1-imik immersuineq ataatsimut isigalugu naammaginarpoq, nakorsaanerulli unititsinissamut isummernera nalunaarsukkanut ilaasariaqarpoq.

2015-imi pinngitsaaliissummik unititsinerit amerlassusaat aalajangiusimaniarlugit nammineer-sinnaajunnaarsitsinerit nalunaarsuineq nalunaaruteqarnerlu tarnimikkut nappaatilinnut immik-koortortami A1-imi aqutsinikkut ukkanneqartariaqarpoq.

Isumaqatigiissut naapertorlugu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaarfiup ukiup avin-nerisa sisamaanni tamatigut pinngitsaaliissummik iliuuseqarnernut nalunaarsuiffiit tamaasa Nunatsinni nakorsaaneqarfimmut nassiuttassavai.

Tamatumunnga atatillugu nalunaarutigineqartut ikippallaarsorinarpata, Nunatsinni Nakorsaa-neqarfik nalunaarsuiffinnik apeqquilliisarnikkut iliuuseqartariaqarpoq.

Nakorsap peqqissaasulluunniit tarnimigut nappaatilimmik misissuinerata nakorsaaneratalu nukittorsarneqarnissaa siunertarlugu, oqalutsinik immikkut toqqakkanik tarnikkut nappaa-tilinnut tunngatillugu ilinniartitsinissaq isumaliutigineqartariaqarpoq.

Nunaqarfinni peqqinnissakkut sullissisut ilinniartitaanerisa tarnikkut nappaatilinnut tunngatillugu annertusaavigineqarnissaa isumaliutigineqartariaqarportaaq.

Angalanermut piffissamik atuneq annikillisinniarlugu pilertortumillu eqqortumik nakorsaa-sinnaajumalluni, tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasakkut nakorsiartisisinnaaneq anner-tusaavigineqartuarariaqarpoq nukittorsarneqartariaqarlunilu.

Oqalutseqarnermi oqalutsip napparsimasullu sumiorpaluutaasa oqaloqatigiinnermut atatillugu akimmiffiusinnaanerata isumaliutinut ilaasariaqarpoq.

Napparsimasup nakorsaatitorunnaarsimanerata paasineqarneranut atatillugu tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsiartitsisarnerup qanoq annertutigisumik ator-neqarsinnaanera naliliivigisariaqarpoq.

Ataatsimut isigalugu peqqinnissakkut sullissisut inunnik isumaginninnermik suliaqartut politikarillu, hashimik imigassamillu atornerluineq annikillisinniarlugu sulinerup nukittorsar-nissaanik, imminut toqoriartut ikilissinissaat anguniarlugu suliniarnerup annertusaavigineqar-nissaanik tarnimikkullu nappaatilinnut tapersersuutissanik pilersitsinissanik ukkassuuartari-aqarput.

Isumaginnittoqarfiit akimorlugit peqqinnissaqarfiup kommuninilu oqartussat suleqatigiinnerat nukittorsartariaqarpoq – tamatumunnga atatillugu kommunini ulloq unnuarlugu nakkutigine-qartuni najugaqarfissanik, inigisani ilinniarsimasunik tapersersorteqarnissaaq, ornittakkanik

pilersitsinissaq, suliffissanik immikkut ittunik periarfissiinissaq assigisaannillu pilersitsinissaq kissaatiginarpoq.

NAJOQQUTARISAT

1. Nammineersinnaajunnaarsitsineq allatigullu pinngitsaaliineq pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. 24, 3.december 2012-imeersoq
2. Tarnikkut nappaatilinnut sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat 2010, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik, UPA 2010/99
3. Kalaallit Nunaanni politeeqarfiup 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiai
4. Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiaat
5. Forebyggelsespakke stoffer, Sundhedsstyrelsen 2013
6. Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsiertitsineq piviusunngortinissaanullu iliuusissatut siunniussat, tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngatillugu nassuiaat, Peqqissutsimut Pitsaaliuinernullu Aqutsisoqarfik, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik